BEHOEFTEPEILING WERKENDEN MET EEN CHRONISCHE ZIEKTE

Bijlage 2

Beknopt overzicht interventies uit nationale bronnen

November 2014

innovation for life

BEHOEFTEPEILING CHRONISCH ZIEKEN EN WERK

Rapportage voor	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) Directie Publieke Gezondheid (PG) Wilhelmina van Pruisenweg 52 2595 AN Den Haag
Datum	November 2014
Projectnummer	R11502/060.11989.01.05
Auteurs	Heleen den Besten Tanja de Jong Astrid Chorus Romy Steenbeek

Inhoudsopgave

Beknopt overzicht interventies uit nationale bronnen

Interventie categorieën: 1. Informatievoorziening 2. Lotgenotencontact 3. Trainingen, cursussen en e-learning 4. Coaching en individuele begeleiding

Titel interventie	Doelgroep/ gebruikers	Doel interventie	Korte beschrijving interventie	Door wie ontwikkeld	Meer informatie/website
1. Stigma & Werk, project van de Stichting Samen sterk zonder Stigma	Werknemers (bij grote bedrijven) met een psychische aandoeningen/ Werknemers werkgevers (en collega's)	Openheid op de werkvloer over psychische aandoeningen vanzelfsprekend maken. Dat draagt bij aan de psychische gezondheid, het welzijn en de productiviteit van werknemers.	Intervisienetwerken, werkambassadeurs, training en individuele begeleiding van werknemers, voorlichting bij bedrijven, business Box: Een pakket met strategieën en best practices voor werkgevers, E-learning tool om de awareness over dit onderwerp bij (HR) managers te vergroten en bespreekbaar te maken in de organisatie. 1,2,3,4	Founding fathers: Landelijk Platform GGz (LPGGz), Fonds Psychische Gezondheid (FPG), GGZ Nederland, en de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP) en zorgverzekeraars Nederland	www.samensterkzonderstigma.nl
2. Arbeidsparticipatietool	Chronische zieken of gehandicapten werknemers: ADHD, Groeihormoon-deficiëntie, Groeistoornis, Hernia, Hoofdpijn, Hypofyseaandoeningen, Leveraandoening, PDS, Psoriasis, Rugpijn, Sclerodermie, Scoliose, SLE, Voedselallergie/ Werknemers en werkgevers, collega's en leidinggevende	Ondersteuning en informatie bieden zodat onbekendheid wordt weggenomen.	Tool met uitgebreide informatie over gevolgen voor werk, adviezen en tips van lotgenoten, medische achtergronden etc. Er is een Android app beschikbaar. Algemene tips over werk en gezondheid. Filmpjes met ervaringsverhaal 1	Stichting September, www.stichtingseptember.nl /arbeidsparticipatietool	www.arbeidsparticipatietool.nl/

Titel interventie	Doelgroep/ gebruikers	Doel interventie	Korte beschrijving interventie	Door wie ontwikkeld	Meer informatie/website
3. Handleiding werken aan werk	Brede doelgroep: werkenden met chronische aandoening/ Patiënten- en gehandicaptenorganisaties	Ondersteuning bieden aan werkende mensen met een chronische aandoening om beter de regie te kunnen voeren over hun werkende leven.	Handleiding beschrijft hoe patiënten- en gehandicaptenorganisaties aan de slag kunnen met het ontwikkelen van workshops en e-learning gericht op twee thema's: - Effectief communiceren op je werk met een chronische aandoening - Starten als zelfstandig ondernemer met een chronische aandoening 3	De inhoud van de workshops is ontwikkeld door Blaauwbroek Bureau voor Vraaggestuurde Zorg in afstemming met NFK, Reumapatiëntenvertegenwoording en Spierziekten Nederland.	www.pgosupport.nl/page/Kennisbank?mod[PGO_FileCabinet_Module][i]=179
4.Reuma uitgedaagd	Reuma patiënten/ trainingen voor volwassenen (26 jaar en ouder) en jongeren (16-25 jaar)	Krijgen en behouden van de regie over eigen leven met reuma.	Training van 6 bijeenkomsten. Ook een online training beschikbaar 3	de Reumapatiëntenbond/ het Reumafonds	www.reuma-uitgedaagd.nl
5. Online cursus Diabetes en Werk	Diabetes patiënten/ Werkenden met diabetes	diabetes hanteerbaar en bespreekbaar te maken op het werk. De cursus leidt tot een plan van aanpak om knelpunten aan te pakken die zijn ontstaan door diabetes op het werk.	Online cursussen: 'Herken je hypo' en 'Diabetes en werk' Brochures over diabetes en werk. 1,3	Diabetesvereniging Nederland en Welder	www.dvn.nl/dvn/dvn-producten/online-cursus-diabetes-en-werk

Interventie categorieën: 1. Informatievoorziening 2. Lotgenotencontact 3. Trainingen, cursussen en e-learning 4. Coaching en individuele begeleiding

Rapportage met nummer 060.11989.01.05 d.d. 5 november 2014

Titel interventie	Doelgroep/ gebruikers	Doel interventie	Korte beschrijving interventie	Door wie ontwikkeld	Meer informatie/website
6. Werkwijzer Astma	Astma patiënten/ reguliere zorgverleners en bedrijfsgeneeskundige zorgverleners	Ondersteunen van werknemers met astma om meer regie te nemen in vormgeven van werksituatie die past bij hun ziekte. Stimuleert werknemers om gesprek met werkgever aan te gaan	Werkwijzer geeft informatie, ideeën en praktijkervaringen van andere werknemers met astma 1	longfonds	www.longfonds.nl/bestellen/werkwijzer-astma
7. Werkwijzer COPD	COPD patiënten/ reguliere zorgverleners en bedrijfsgeneeskundige zorgverleners	Ondersteunen van werknemers met COPD om meer regie te nemen in vormgeven van werksituatie die past bij hun ziekte. Stimuleert werknemers om gesprek met werkgever aan te gaan	Werkwijzer geeft informatie, ideeën en praktijkervaringen van andere werknemers met COPD 1	longfonds	www.longfonds.nl/bestellen/werkwijzer-copd
8. Ervaringenboek: 'Werken met de longziekte COPD, tussen wens en werkelijkheid'	Astma of COPD patiënten/ werkgevers	Werkgevers informeren hoe ze op een adequate wijze om kunnen gaan met werknemers. Zo kan uitval op het werk worden voorkomen.	Boek met praktijkervaringen van werknemers 1	longfonds	www.longfonds.nl/sites/default/fils/LF2014ME_Arbeidsparticipatie-web.pdf

Titel interventie	Doelgroep/ gebruikers	Doel interventie	Korte beschrijving interventie	Door wie ontwikkeld	Meer informatie/website
9. Wijzer met Welder	Werkenden met gezondheidsklachten, een chronische ziekte of beperking/ Chronisch zieken Patiënten / cliënten Werkenden Zorgverleners Welder adviseurs	Vergroten van de ervaren empowerment en zelfregie van individuele werkenden op het gebied van gezondheid, ziekte en werk.	Website met informatie en tools. (Praktische informatie Checklists, tips en relevante verwijzingen, persoonlijk advies van adviseurs van Welder, Forum voor Ziekte & Werk, Online vragenlijst werkvermogen (Work Ability Index, zelfhulpgidsen, informatiebladen en brochures, Telefonische coaching 1,2,4	Stichting Welder	www.wijzermetwelder.nl
10. Website: Kanker.nl/werk: website voor werknemers met kanker	Kanker patiënten/ Werkgevers, zorgprofessionals en zelfstandigen	Werkbehoud en ondersteuning bij re-integratie	Website met werkgerelateerde informatie over kanker (bibliotheek, lotgenoten contact, discussiegroep, overzicht met organisaties) 1,2	Patiëntenbeweging Levenmetkanker (voorheen NFK)	www.kanker.nl
11. Website: kankerenwerk.nl	Kanker patiënten/ Werkgevers en werknemers	Werkbehoud en ondersteuning bij re-integratie	Website met werkgerelateerde informatie over kanker. Biedt handvatten ondersteuning, advies en informatie voor het begeleiden van medewerkers met kanker. (werkwijzers om gesprek over werken met kanker aan te gaan, voorlichting en informatie, pool van ervaringsdeskundige ambassadeurs, folders over kanker en werk) 1,2	Patiëntenbeweging Levenmetkanker (voorheen NFK)	www.kankerenwerk.nl

Interventie categorieën: 1. Informatievoorziening 2. Lotgenotencontact 3. Trainingen, cursussen en e-learning 4. Coaching en individuele begeleiding

Titel interventie	Doelgroep/ gebruikers	Doel interventie	Korte beschrijving interventie	Door wie ontwikkeld	Meer informatie/website
12. E-learning modules Effectief communiceren op je werk	Kanker patiënten, patiënten met reuma, spierziekte en andere chronische aandoening/ werknemers	Effectief communiceren op werk over aandoening	Online cursus die door zelfstudie uitgevoerd kan worden 3	Patiëntenbeweging Levenmetkanker (voorheen NFK)	Communiceren op je werk met kanker: http://www.workshops.nfk.nl/course/view.php?id=14 Communiceren op je werk met reuma: www.workshops.nfk.nl/enrol/index.php?id=15 Communiceren op je werk met spierziekte www.workshops.nfk.nl/enrol/index.php?id=16 Communiceren op je werk met chronische aandoening: www.workshops.nfk.nl/course/view.php?id=3
13. Mentale Participatie Coaching	Mensen met psychische beperking/ werknemers	Omgaan met beperking ten behoeve van werkbehoud of het vinden van nieuwe baan	Coaching 4	Indigo Zeeland	www.loketgezondleven.nl/i-database/interventies/m/1401689/
14. Bofit Burnoutbegeleiding en stressmanagement	Algemeen publiek , chronisch zieken, nabestaanden , werkenden, idem	Fysiek en mentaal herstel	Coaching en fysieke training 4	Bofit	www.loketgezondleven.nl/i-database/interventies/b/1401380/
15. Cursus ‘Werken en stress’	Mensen met psychische problematiek/ Algemeen publiek, werkenden en zorgverleners	Voorkomen van psychische problematiek (mede) ten gevolge van de werksituatie. Verminderen van psychische problematiek in de werksituatie.	Training: Verbetering in inzicht stresssignalen en stressoren, beter ontspannen in stresssituaties, anders tegen gebeurtenissen aankijken, meer assertief reageren, time management. 4	Indigo Brabant (voorheen GGZ Breburg)	www.loketgezondleven.nl/i-database/interventies/c/1400343/

Titel interventie	Doelgroep/ gebruikers	Doel interventie	Korte beschrijving interventie	Door wie ontwikkeld	Meer informatie/website
16. Preventie van langdurig ziekteverzuim en depressie bij werknemers met een hoog risico	Werknemers met depressieve klachten en met een verhoogd ziekteverzuim risico/ Psycholoog/behandelaar. Betrokkenen: management / directie / bestuur	1) voorkomen van langdurig ziekteverzuim en 2) reduceren van depressieve klachten bij werknemers	De interventie is een psychologische behandeling. Het kader van de interventie bestaat uit cognitieve gedragstherapie (CGT) en er is gekozen voor de specifieke variant van probleemoplossende therapie (PST) als basis van de interventie. De interventie is opgebouwd uit twee delen: het basisdeel en het specifieke deel. Het basisdeel bestaat uit 7 sessies, waarin de stappen van probleemoplossende therapie aan bod komen, specifiek toegespitst op doelgroep van werknemers met relatief milde klachten. Het specifieke deel bestaat uit maximaal 5 extra sessies, indien de 7 basissessies niet afdoende zijn gebleken, waarin de cliënt zelf aangeeft welke onderwerpen hij / zij (nog extra of uitgebreider) aan bod wil laten komen. 3	Universiteit Maastricht, vakgroep Epidemiologie	www.loketgezondleven.nl/i-database/interventies/p/1401899/
17. Cursus 'Anders leren denken' (RET)	Algemeen publiek , mantelzorgers vrijwilligers , patiënten, cliënten, werkenden/ Trainers/GGZ	Bewust worden van niet helpende denk-patronen en omzetten naar helpende gedachten	Cursus 3	GGZ Midden-Holland	www.loketgezondleven.nl/i-database/interventies/c/1400599/ http://www.ggdkennisnet.nl/?file=4791&m=1313675192&action=file.download

Interventie categorieën: 1. Informatievoorziening 2. Lotgenotencontact 3. Trainingen, cursussen en e-learning 4. Coaching en individuele begeleiding

Titel interventie	Doelgroep/ gebruikers	Doel interventie	Korte beschrijving interventie	Door wie ontwikkeld	Meer informatie/website
18. Zelfmanagement bij werknemers met een Autisme Spectrum Stoornis (ASS)	Werkenden met autisme/ idem	Verhogen van fitheid/gezondheid/vitaliteit/duurzame inzetbaarheid van werknemers. Verhogen van de productiviteit/werkprestatie.	Voorlichting op maat, voorlichtingsmateriaal, workshop, cursus 1,3	Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN)	www.loketgezondleven.nl/i-database/interventies/z/1401825/
19. Terugkeer naar werk	Werkenden die zich vanwege psychische klachten langer dan drie maanden ziek hebben gemeld/ Trainers	Reïntegratie voor werkenden die zich vanwege psychische klachten langer dan drie maanden ziek hebben gemeld.	Training 3	Indigo Zeeland	www.loketgezondleven.nl/i-database/interventies/t/1401691/
20. Een uitdagende baan	Mensen met visuele beperking/ Medewerkers van reïntegratiebedrijven en revalidatiecentra	Verhogen werkplezier	Training met werkboek 3	Vilans/Disworks	www.zonmw.nl/uploads/tx_vipublicaties/Oogopslag_totaal.pdf

Titel interventie	Doelgroep/ gebruikers	Doel interventie	Korte beschrijving interventie	Door wie ontwikkeld	Meer informatie/website
21. Certificering ervaringsdeskundige coaches	Werkenden met een chronische aandoening/ Ervaringsdeskundige coaches	Certificeren van ervaringsdeskundige coaches voor de begeleiding van chronisch zieken op of naar werk. Focus is gericht op zelfmanagement van werkenden/mensen die weer aan het werk willen.	Mensen die zelf een chronische ziekte hebben worden opgeleid tot coach om lotgenoten te coachen bij het begeleiden op of naar werk. Deze coaches kunnen zo hun ervaringsdeskundigheid inzetten, maar worden daarnaast ook getraind in coaching vaardigheden. Aan de certificering gaat een intensief traject vooraf van 7 maanden. 2,4	Centrum Chronisch Zieken en Werk	www.centrumchronischziekenwerk.nl/ www.pgosupport.nl/page/Nieuws/Ervaringsdeskundige-coaches-werken?mod%255B198%255D%255Bn%255D=670&mod%5B198%5D%5Bpage%5D=1&mod%5B198%5D%5Bn%5D=670 www.whiplashstichting.nl/nl/projecten/ervaringsdeskundigheid-werkt/
22.Handreikingen en checklisten fit for work	Mensen met een spier- en gewrichtsaandoening/ werknemers, werkgevers, zorgprofessionals en artsen	Werkbehoud van werknemers	Per stakeholdergroep (werknemers, werkgevers, zorgprofessionals en artsen) zijn handreikingen ontwikkeld met daarin mogelijkheden om de aandacht voor werk vorm te geven. 1	Fit for Work Nederland	www.fitforwork.centrumwerkgezondheid.nl
23. Training 'Met je ziekte aan de slag'	mensen met een chronische lichamelijke aandoening/ idem	'empoweren' van deelnemers met als doel baanverlies vanwege een beperking te voorkomen	trainingstraject met een combinatie van groepsactiviteiten en individuele begeleiding 3,4	Coronel Instituut voor Arbeid en Gezondheid van het Academisch Medisch Centrum (AMC) en de Arbo Unie	www.databank-antidiscriminatie.nl/nl/praktijkvoorbeeld/met-je-ziekte-aan-de-slag

Interventie categorieën: 1. Informatievoorziening 2. Lotgenotencontact 3. Trainingen, cursussen en e-learning 4. Coaching en individuele begeleiding

Titel interventie	Doelgroep/ gebruikers	Doel interventie	Korte beschrijving interventie	Door wie ontwikkeld	Meer informatie/website
24. Door zelfmanagement in beweging	Werkenden mensen met vroege (reumatische) artritis/ idem	Verhogen van sociale participatie en arbeidsproductiviteit, afname van ziekteverzuim, werkgerelateerde arbeidsongeschiktheid en vroegpensioen.	Een zelfmanagementprogramma met de volgende onderdelen: – Advies over strategieën gericht op een actieve stijl van omgaan met de ziekte. – Advies over het verbeteren van de zelfredzaamheid om problemen op het werk aan te pakken tijdens ziekteaanvallen. – Advies over specifieke werkaanpassingen. – Vaardigheden om te onderhandelen over aanpassingen op het werk. 1,3,4	Erasmus MC	www.zonmw.nl/nl/publicaties/detail/projecten-in-beeld/?no_cache=1&cHash=66629fda0cf8a630fdb6cfbb77c7d312
25. Expertisecentrum 'Werken'	Slechtzienden/blinden/ Werkgevers en werknemers	begeleiding en bemiddeling naar passend werk	Leaflet, training, advies 1,3,4	Bartiméus en partners REA College, Werkpad, Proson en Biga Groep.	www.bartimeus.nl/werken_index
26. EigenWerkWijzer	Werkenden of werkzoekenden met een handicap. Het kan gaan om een psychische of fysieke handicap of een chronische ziekte/ Werknemers maar ook werkgevers, P&O-medewerkers en jobcoaches bij een werkbegeleidings-/ of re-integratietraject	Mensen zelf de regie geven over hun ziekte en werk	Interactief programma met drie modules: 1. Zelfscan: Wat kun je wel en wat niet? 2. Passend Werk: Hoe is werk passend voor jou? 3. Communicatie: Wat vertel je hierover op je werk? 3	De EigenWerkWijzer (v/h Makkekaart) is ontwikkeld door Agnes van Wijnen-Visie in Uitvoering met financiële steun van: UWV, Innovatief Ondernemerschap Drenthe, Stichting Instituut Gak en Syntens.	www.blikopwerk.nl/eigenwerkwijzer

Titel interventie	Doelgroep/ gebruikers	Doel interventie	Korte beschrijving interventie	Door wie ontwikkeld	Meer informatie/website
27. Website Psychisch en werk	Patiënten die met psychische klachten werken/ Professionals die met patiënten met psychische klachten werken	Door het verspreiden van kennis professionals ondersteunen in het herkennen, voorkomen en behandelen van psychische klachten in het werk	Website met volgende onderdelen: *Praktijkvragen* voor ondersteuning van arboprofessionals geeft de NVAB-richtlijn psychische klachten en een overzicht van effectieve interventies *Tool en checklist*: een overzicht van tools en checklist die arboprofessionals kunnen inzetten *Les online*: Het herkennen van psychische klachtenbeelden in het werk en mogelijke interventies *Nieuwsberichten* *Richtlijnen en Links* 1	Initiatief van het Coronel Instituut. Partners zijn NWO, Trimbos Instituut En TNO	www.psychischenwerk.nl
28. Re-turn | Werkkracht bij Kanker	Kankerpatiënten, werkgevers van kankerpatiënten en verzekerde zelfstandig ondernemers/ Werknemers en lijnmanagers, HRM, collega's, verzekerde zelfstandig ondernemers	Begeleiden van werknemers met kanker in vroeg stadium zodat mensen zoveel als mogelijk in arbeids-proces kunnen blijven en begeleiding bij duurzame re-integratie bij patiënten na afloop van een behandeling. Ondersteunen van werk-gevers en lijnmanagers bij deze processen.	'Werkkracht bij kanker' is een begeleidingsprogramma dat tijdens de behandelingen of na afronding van de behandelingen ingezet wordt en is gericht op opbouw, duurzame werkhervatting en effectieve communicatie. 1,4	Re-turn	http://www.re-turn.nl/

Interventie categorieën: 1. Informatievoorziening 2. Lotgenotencontact 3. Trainingen, cursussen en e-learning 4. Coaching en individuele begeleiding

Rapportage met nummer 060.11989.01.05 d.d. 5 november 2014

Titel interventie	Doelgroep/ gebruikers	Doel interventie	Korte beschrijving interventie	Door wie ontwikkeld	Meer informatie/website
29. UWV Perspectief Platform	Mensen met een uitkering vanwege arbeidsongeschiktheid/ idem	Niet direct te herleiden uit de website	De website UWV Perspectief is een digitaal platform voor mensen met een WAO-, WAZ-, Wajong-, IVA- of WGA-uitkering. Op de site staan ervaringsverhalen, handige tips en links naar nuttige sites en informatie. De website bestaat uit 3 hoofd delen: – Werken met een ziekte of beperking. – Leven met een ziekte of beperking. – Wegwijzer, nuttige adressen en links. Bij werken met een ziekte of beperking zijn de volgende onderdelen te vinden: Weer aan de slag, Re-integratie, Voor jezelf beginnen, Vrijwilligerswerk Werk en uw uitkering 1	UWV	https://perspectief.uwv.nl/

Titel interventie	Doelgroep/ gebruikers	Doel interventie	Korte beschrijving interventie	Door wie ontwikkeld	Meer informatie/website
30. HEE-team, Herstel, Empowerment en Ervaringsdeskundigheid (HEE)	Mensen met psychische aandoeningen/ GGZ instellingen	Ondersteunen van herstelprocessen en het ontwikkelen van kennis en producten op het gebied van herstel en herstelondersteuning	HEE heeft programma's ontwikkeld voor GGZ-instellingen om cliënten te ondersteunen bij herstelprocessen en de organisatie meer herstelondersteunend te maken. Het HEE-team bestaat uit ervaringsdeskundige docenten. HEE verzorgt trainingen en cursussen aan cliënten en medewerkers van GGZ instellingen 3	Trimbos-instituut i.s.m. Stichting Rehabilitatie '92 ontwikkeld.	http://www.hee-team.nl/
31. Gezond aan het werk (blijven)	Oudere werknemers (inclusief werknemers met een chronische aandoening, ziekte, handicap)/ Leidinggevenden en werknemers	Vergroten van het vermogen van werknemer en leidinggevende om problemen op te lossen m.b.t. inzetbaarheid op het werk	De interventie bestaat uit drie fasen: 1) een inventarisatie van ervaren (werkgerelateerde) problemen, behoeften en persoonlijke ontwikkelingsmogelijkheden; 2) tweegesprek tussen werknemer en leidinggevende met een brainstorm naar mogelijke oplossingen 3) het maken van een actieplan 1,3,4	UMCG	http://www.rug.nl/news/2014/01/0117-umcg-promotie-wendy-koolhaas

Interventie categorieën: 1. Informatievoorziening 2. Lotgenotencontact 3. Trainingen, cursussen en e-learning 4. Coaching en individuele begeleiding

Rapportage met nummer 060.11989.01.05 d.d. 5 november 2014

Titel interventie	Doelgroep/ gebruikers	Doel interventie	Korte beschrijving interventie	Door wie ontwikkeld	Meer informatie/website
32.Care for work	Werkenden met reumatoïde artritis (RA)/ Zorgprofessionals (o.a. zorgmanagers), leidinggevende en werknemer	Het functioneren op het werk te behouden en bevorderen onder werknemers met reumatoïde artritis.	Geïntegreerde zorg interventie 1,3,4	READE/EMGO	https://reade.nl/clienten/wetenschappelijk-onderzoek/onderzoeken/care-for-work
33. SHARP-at work	Werknemers met psychische problemen/ Bedrijfsartsen/werknemers	Voorkomen terugval naar verzuim	De interventie wordt door bedrijfsartsen ingezet wanneer een werknemer begonnen is met de terugkeer naar werk en bestaat uit vijf probleemoplossingsgerichte stappen: 1) inventariseren van problemen en/of kansen op het werk na terugkeer, 2) brainstormen over oplossingen, 3) opschrijven van toepasbare oplossingen en in kaart brengen van ondersteuning die daarvoor nodig is 4) maken van een actieplan met de leidinggevende, en 5) evalueren van de implementatie van oplossingen. 4	UMCG/RUG	http://dissertations.ub.rug.nl/faculties/medicine/2013/i.arends/?pFullItemRecord=ON

Rapportage met nummer 060.11989.01.05 d.d. 5 november 2014

TNO.NL

Healthy Living
Schipholweg 77-89
2316 ZL Leiden
Postbus 3005
2301 DA Leiden

www.tno.nl

T +31 88 866 90 00
infodesk@tno.nl

Handelsregisternummer 27376655

Versie: WEB-1.5